

## DELO ETNOGRAFSKE SKUPINE MESTNEGA MUZEJA V CELJU

## 1. Terensko delo v letu 1951

Ker Etnografski muzej v Ljubljani ne more s svojim delom obseči vse Slovenije, se je tudi Mestni muzej v Celju odločil za etnografsko delo na podeželju. Njegova etnografska skupina je štela deset članov. To so bili: 1. dr. France Kotnik, vodja skupine, 2. Anton Stupica, ravnatelj muzeja, 3. Vlado Novak, ravnatelj Študijske knjižnice, 4. Jakob Božič, sodnik v pokoju, 5. Branko Zemljič, učitelj v pokoju, 6. Jože Lekše, strokovni učitelj na Ekonomski srednji šoli, 7. Drago Predan, gimnazijski učitelj v Žalcu, 8. Stane Terčak, nameščeneec muzeja v Celju za NOB in za etnografijo, 9. Tatjana Terčak, absolventka Šole za umetno obrt in 10. Majda Gorinšek, študentka etnologije.

Dne 16. julija je skupina prispela v Gornji grad in odšla h kmetu Mavriču, dve uri hoda v kat. občini Sv. Florjan. Kmetija ima centralno lego za vse druge samine tega kraja. Od tod je obiskovala vsak dan po pogorju raztresene kmetije. Delo je bilo končano 31. julija. Po vzorcih Etnografskega muzeja v Ljubljani je bilo napravljanih 26 hišnih popisov, ki jih je opravil večinoma Jakob Božič. Delo je bilo razdeljeno tako, da so nekateri člani opisovali materialno kulturo, drugi pa duhovno in socialno. Sodnik Božič je beležil pravne običaje in fotografiral. Napravil je nad 100 posnetkov, nekaj malega je posnel tudi fotografski atelje Partizan v Celju. Risala sta Tatjana Terčak in Drago Predan. Terčakova je lepo izdelala 28 risb, Predan pa 40, med njimi seveda nekaj skic in majhnih risb. Tako je ilustracijski del, ki ponazarja nabrano besedno gradivo, lep in zadosten.

Zbiranje materialne kulture je obsegalo hiše, hleve, gospodarska poslopja, kašte, kozolce, ostrvi, domača jedila, živino in nje vprege, ovčerejo, oranje oziroma pridobivanje plodnega sveta s »požari« (novinami), gnojenje, setev in žetev, spravljanje pridelkov, nošnjo sena, tkalstvo, sušenje lanu in sadja, sadjarstvo, živinorejo, planšarstvo, čebelorejo in domačo obrt.

Duhovna in socialna kultura: običaji med letom, krst, poroka, smrt, pust, koline, zapisovanje ljudskih pesmi (nekaj tudi z napevi), ugank, otroških pesmi in uspavank.

Ljudska umetnost: panjske končnice s slikami, freske na hišah, stavbarstvo, posebne kašte.

Jezik: predvsem zbiranje izrazov o domači obrti in o orodju, v stavbarstvu in v drugih panogah. Skupina je izsledila mnogo lepih starih besed.

Ker je etnografska zbirka Mestnega muzeja v Celju zelo pičla, je bilo nakupljenega zanj precej etnografskega gradiva, ki bo razvrščeno v bodočem etnografskem oddelku muzeja. Vsa skupina je tudi po dovršenem delu na podeželju ostala permanentna. V Mestnem muzeju je imela nato sestanke, na katerih je obravnavala nabrano gradivo. Z uspehom svojega dela je skupina povsem zadovoljna.

Francè Kotnik

## 2. Terensko delo v letu 1952

Skupina je štela sedem članov in je delala:

1. od 8. do 15. julija 1952 v k. o. Florjan nad Gornjim gradom, kjer je dopolnjevala v prejšnjem letu nabrano etnografsko gradivo;

2. od 21. julija do 2. avgusta 1952 na območju občine Jurklošter, a zlasti v vaseh Polana in Gornji Voluš.

Tako na območju Florjana kakor v Polani in Gor. Volušu so člani zapisovali stare šege in navade, način kmečkega dela, kmečka orodja in naprave, način prehrane, zdravstvo, ljudsko medicino, stara izročila pesmi, bajk, pravne običaje. Popisane, a deloma tudi fotografirane so bile razne tipične stare zgradbe in naprave, zapisane so bile jezikovne posebnosti govornice in izrazi. Nabrani so bili raznovrstni predmeti za spopolnitev etnografske zbirke celjskega muzeja.

Jakob Božič

### 5. Terensko delo v letu 1953

Leta 1953 so bili v etnografski skupini Mestnega muzeja v Celju: doktor Fr. Kotnik, Jakob Božič, Stane Terčak, Jože Lekše, Drago Predan in Jurček Vreže. Nekaj dni je sodeloval tudi Anton Stupica. Ker je kozjanski okraj etnografsko najmanj raziskan, si je skupina izbrala Podsredo. Z avtobusom se je 15. junija odpeljala iz Celja in prispela zvečer v Podsredo, kjer so jo pričakovali predstojnik občine s tajnikom in poslovodja zadruga Kos. Ti so članom skupine preskrbeli prehrano in stanovanje. Ko so si naslednji dan razdelili delo, so si ogledali teren in našli osebe, ki so jim mogle postreči z zanesljivimi podatki. Iz materialne kulture je zbrala skupina podatke o lončarstvu, o načinu obdelovanja vinogradov, o starih hišah, o lanu, o vinski preši. Zbrala je številne domače izraze za različno sadje in poljske pridelke. Zapisovala je bajke, pripovedke (n. pr. pripovedke o kralju Matjažu), običaje pri poroki, ob smrti in rojstvu. Za etnografsko zbirko celjskega muzeja je nakupila precej predmetov (stara domača keramika in drugo). Dne 25. junija se je vsa skupina vrnila v Celje. Ker je kraj odročen, je bila bera precejšnja.

Francè Kotnik

## ETNOGRAFSKI ODDELEK BELOKRANJSKEGA MUZEJA

Jože Dular

Misel, da se v Metliki ustanovi Belokranjski muzej, sega že v leto 1935, ko je bil pri tamošnjem Tujskoprometnem društvu ustanovljen muzejski odsek, katerega naloga naj bi bila »zbirati in hraniti narodne in zgodovinske spominke Bele krajine«. Ta odsek naj bi tudi za muzej obnovil zapuščeno eksekrirano podružnico sv. Martina v Metliki. Njegovi člani pa so bili z iskanjem denarnih sredstev, s katerimi naj bi obnovili opuščeno stavbo, takrat preveč zaposleni, da bi se sploh lotili zbiranja muzejskih predmetov.

Tako ni Muzejsko društvo, ki je bilo kot naslednik nekdanjega muzejskega odseka ustanovljeno v novembru 1949, našlo niti enega etnografskega predmeta. Pa tudi bivša kulturna stavba, ki je bila že deloma obnovljena, je imela mnogo premajhen razstavni prostor, da bi se mogle v njej namestiti vse zbirke bodočega muzeja. Zato je bila ta stavba določena za arheološki oddelek, za etnografskega in ostale oddelke pa je bilo treba poiskati začasne razstavne prostore drugje. Muzejskemu odboru se je to za silo posrečilo in tako so bile 1. maja 1951 v prostorih mestne občine in metliške proštije odprte prve muzejske zbirke, med njimi tudi etnografske.